

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 25. februarija 1857.

Dobri sveti kmetovavcem.

Njiva je tvoja locajna ali krušnica, — je tvoja dolžnica, ki te ima oskerbovati z živežem, obleko in dnarjem. Stori ji tedaj kar moreš, da jo ohraniš pri moči in zdravo.

Mokra njiva je bolna njiva. Nič ti ne bo rodila. Saj tudi vodeničen človek nič ne more. Ozdravil jo bodeš, ako ji vzameš vlage kar največ moreš.

V močirni zemlji ne raste nič prida. Ker je zrak ne more prešiniti, se skisa; kislá zemlja pa rodi le bičje in ločje, mah in terstje.

Mokra zemlja je merzla. Skozi zamóke ne moreta ne sonce ne zrak, da bi jo razgrela. Vsa gorkota, ki bi imela v zemljo priti, razgreva le vlago, da se spari in spuhí. Zemlje ne doletí noben prid.

Mokra zemlja pa je tudi lena. Gnoj se v nji ne sperstení do dobrega in leží le kot prazno bilje po nji; saj ne more sonce in zrak do njega; kjer pa sta zrak in sonce brez moči, tam ni živeža nič za rastline. Gnoj je zaveržen.

Mokra zemlja je pa čez vse to še tudi težka, in se ne dá obdelovati kakor je treba.

Ne daj si pokoja, dokler ni njiva tvoja saj za čevelj globoko izorana, to je, dokler nimaš za čevelj debelo rahle zemlje. Le taka njiva ti bo obilo povračala gnoj, ki si ga ji dal, in pridelki ti bojo poplačevali tvoj trud.

Globoka zemlja se napiva več vode kot plitva, in vendar ji to ne škoduje. Po globoki zemlji se voda lepo razteče na vse kraje; na plitvi lahko zastaja in dela zamóke.

V globoki zemlji zamore žito in vsak drug sadež gostejše biti, ker more koreninice naravnost doli v zemljo zasajati. Na plitvi zemlje so korenine prisiljene na desno in levo se razširjati, in tako je ena drugi na poti in več jih gré tako podzlo.

Oplevaj pridno svoje polje!

Ne pozabi nikoli, da je plevél močnejši kakor to kar seješ ali sadiš na njivo, in da ti setev zatare, ako ti njega ne zatareš. Kakor varuješ svojo živino, da je ne kolje divja zver ali nadležje merčes, tako tudi setev vari plevela. Ne dovoli mu, da bi on pojedino imel v tem, kar si pridelkom namenil, in bi njivi izpival najboljšo krí. Spomni se Faraonovih sanj, da je 7 medlih krav požerlo 7 tolstih in 7 praznih klasov 7 polnih, in vendar se jim ni nič poznalo, pa lakota je segla po deželi.

Klaje séj kolikor največ moreš, živine pa imaj le toliko, kolikor je dobro rediti moreš.

Iz klaje pride gnoj, iz gnoja pa spet klaja, žito in mnogoter drug sad; iz žita in družih pridelkov pa se skupi dnar, za dnar se kupi živina in karkoli — saj veš, da dnar svet gospodari.

Pomnožuj gnoj; ravnaj ž njim prav in pametno; to je, rabi ga ob pravem času in za pravi sad.

Ne pozabi nikoli, da gospodar, kateri gnoja pridno ne nabira in ž njim nemarno ravná, je podoben rudarju, kateri zametuje bogato rudo zato, ker se ne sveti ko čisto srebro.

Pomisli, da 100 centov gnoja se ti skerči na 40, ako ga pustiš nečimerno ležati, da ga sonce prepeka in mu izpiva moč, ali pa ga dež spira in mu odceja naj boljši sok.

Imaj za kmetovanje tako orodje, s katerim svoje dela opraviš najpopolnše. Naj bode prosto v napravi; terpežno za delo; kar je moč lahko za te in za živino, in ne predrago.

Ne bahaj se s tem, da imaš veliko polja. Ne ta, kateri na velikem polju veliko pridelá, je mojster, ampak ta, kateri na ravno tistem polju prideluje sedaj dvakrat ali trikrat več memo tega, kar se je pridelovalo poprej. Kdor le potem hrepení, da more reči: „to je vse moje, to tudi in uno tudi“, tak gré dostikrat v pridelkih rakovo pot. Kdor ima manj, pa to dobro obdeluje, tak najde več v globokosti zemlje kakor uni na planem. Landw. Anz. f. Kurh.

Keušev reznik ali vinjak (Kremser Rebmesserscheere)

se dobiva spet v Ljubljani v kancelii kmetijske družbe (v Salendrovih ulicah) po 1 gold. 20 kr. Pred nekimi leti je prejela kmetijska družba več teh Keuševih škarij iz Kremsa, in poskusili so jih v Vipavi in na Dolenskem ter jih močno pohvalili. Da je ta reznik res dober, se očitno vidi iz tega, da se jih je že veliko spečalo tudi pri nas in da iz Vipave so jih spet veliko naročili. Pri tej priliki jih je dala kmetijska družba več priti, da more postreči še drugim, ki si jih omisliti želijo.

Povemo v pohvalo tega reznika le to, da se ž njim kaj čisto in lepo terta obrezuje in brez velikega truda dela; vajen vincars Keuševimi škarjami v enem dnevu toliko lahko obreže kakor z navadnim nožem v dveh. Noben vinorejec, da je le enkrat poskusil Keuševe škarje, ni nikoli več družega noža v roke vzal.

Te škarje so pa tudi prav pripravne za obrezovanje drevja in germovja kakor tudi za porezovanje murbinoga perja za izrejo žilnih červičev, toda le takega drevja, ki je tako visoko, da se more z roko doseči.

Če se perésa teh škarij v delu pokvarijo, si jih vsak sam lahko popravi, ako si novih takih perés omisli, ktere se po krajcerji dobivajo pri Jož. König-u na Dunaji (Nürnberggerwaarenhandlung, Singerstrasse Nro. 885), kjer ima gosp. Keuš veliko zalogo omenjenih škarij.

Dobrovoljen svét bukvovezom.

Res, da vživamo prebivavci po deželi (na kmetih) čistejši zrak, kakor pa Vi mestnjani, in marsikdo nas zato še zavida, pa po krivici, ker zato imate pa Vi mestnjani marsiktere zločnosti in ugodnosti, ki jih mi deželani pogrešamo in to večkrat prav občutljivo. Postavimo: če si hočemo omisliti novo suktnjo, moramo iti v mesto več ur hodá, potrositi mnogo krajcarjev na poti v mesto, da si izberemo sukno, kakoršnje je nam všeč. Če pa tega nočemo ali ne moremo zavoljo daljave, ali zato, ker velikrat tudi ne utegnemo, ali pa bojé se, da bi ne bila sukna predraga, moramo pa nadlegovati kakega prijatla v mestu, ali pa narav-

nost pisati krojaču; potem moramo pa tudi večidel molčati, ako nam ni po volji pri suknji kaka reč, ali pa še vsa suknja ne.

Kar sem Vam tukaj le v izgled povedal od suknje, to velja od vseh drugih potrebštin, ki nam jih izdelujejo taki rokodelci, ki le po večjih mestih prebivajo in imajo ondi svoje delavnice, zlasti pa še od bukvovezarije, ker drugih rokodelcov se še dobí po kmetih semtertje, ki nam za silo kaj skerpajo, skujejo ali obskobljajo, bukvovezci pa stanujejo le po mestih; na deželi so skorej redki kakor bela vrana, in vendar bi jih zeló zeló potrebovali. Leto je okoli Bukvarnica se je pomnožila z „Novicami“, z „Danico“, s „Slovenskim prijatlom“, z njih dokladami, s časopisi drugih jezikov, in z mnogimi bukvami, ki nam jih bukvarji pošiljajo večidel le sošite ali pa velikrat še sošite niso, ampak samo na videz polepljene nekoliko po herbtu. Bog ne daj, ako bi veter prišel do njih, raznesel bi jih na vse štiri kraje sveta! Po farovžih imajo cele kupe deržavnih in deželnih zakonikov, ki bi imeli vsi po škofijskem povelji vezani biti. Pa tudi ljudje, ki čedalje rajše beró, so že ogulili molitne in druge bukve, in bi jim radi obleko prenovili, ako bi predelec ne bilo v mesto. Glejte, koliko dela! Ali bi ne bilo torej dobro in prav, ako bi kak mojster od časa do časa pošiljal svojega zvestega pomagavca po deželi, zdaj sém zdaj tje, ki bi nam vezal bukve, katerih mi, na priliko, ne moremo v Ljubljano pošiljati. Da bi pa mu orodje težav ne delalo, naj bi jemal le najpotrebniše seboj. Zaslužka bi bilo gotovo dovolj, ker vsak ima rajše lepo vezane kakor pa razcapane bukve v svojem bukvišu.

Da je pa moj nasvèt tudi izpeljiv, uči skušnja, ker pred več leti je hodil po Gorenskem nek mož, ki je na herbtu nosil vse vezarsko orodje in je vendar vezal bukve prav lično. Prevdarite torej moj nasvet in skusite; vidili boste, da se ne boste kesali! *) Likar.

Dežele avstrijanskega cesarstva, njih velikost, stanovavci in marsikaj družega.

(Dalje.)

3. Število duš v posameznih deželah.

	Moških.	Ženskih.	Skupaj.	Na eno štirjaško miljo spada prebivavcov:
V Avstrii pod Anižo	750092	787955	1538047	4465
V Avstrii nad Anižo	338041	368275	706316	3388
V Solnograškem . . .	70032	75975	146007	1172
Na Štajarskem	487124	518820	1005944	2578
Na Koroškem	150579	168645	319224	1771
Na Krajskem	219756	244200	463956	2673
Na Teržašk. in Gorišk.	270548	272369	542917	3911
V Tirolih in Vorarlb.	422439	435764	858203	1716
Na Českem	2058645	2327249	4385894	4858
Na Marskem	845734	954104	1799838	4659
Na Šlezkem	202991	235595	438586	4903
V Galiciji in Krakovi	2198477	2357000	4555477	3348
V Bukovini	188873	191953	380826	2100
V Dalmaciji	195871	197844	393715	1771
V Lombardii	1383874	1360244	2744118	7316
Na Benečanskem	1134377	1145622	2279998	5494
Na Ogerskem	3889269	3974993	7864262	2518
V Vojvodini in Tem. B.	716580	709641	1426221	2737
Na Horvašk. in Slav.	434449	434007	868456	2729
Na Erdeljskem	1028577	1045160	2073737	1966
Na vojaški Granici . .	450739	508138	958877	1645

Po tem takem je bilo brez vojakov leta 1851 v vsem cesarstvu 35 mil. 750620 stanovavcov in sicer moških 17 mil. 437067, ženskih 18 mil. 313553. Ako se do-

*) Res dobra misel, zlasti ko bi se vsako leto enmalo pred vedilo, okoli ktere ga časa pride potujoči bukvovez. Vred.

šteje še 648000 vojakov, je znašalo skupno število 36 mil. 398620.

Več ko 50 let ni bilo števila, ki bi bilo obsegalo celo cesarstvo. To leto so se stanovavci na Ogerskem, serbski Vojvodini in temeškem Banatu, na Erdeljskem, Horvaškem in Slavonskem soštevali po enaki poti kakor v drugih avstr. deželah.

Prizor iz gledišča sveta.

Nočna luč. (Dalje in konec)

Povernimo se zopet k prvemu prizoru nazaj. Vasili je budil poleg ognja, ktere ga si je bil vnovič zapalil, dolgo dolgo čez polnoči. Sklenil je bil jutri Katarinico obljubiti Nikolaju v zakon, in vsled tega je odločil v svoji škrinjici možnjo cekinov za doto. Mislil je pa tudi, da odslej bo celemu svetu jezik zavezan zastran njegovega pomočnega uganjanja, ker bo namreč sam ostal in potem nikogar k sebi pustil. — Še le proti jutru posili tudi njegove oči zaspanec, — al kmali prebudí strahovit tresk očeta in hčer, ktera vsa plašna skočii z svoje sobice k očetu.

Milo kričanje se razlega od zaliva.

„Zopet se je barka razbila“ — pravita oba, al z različnim glasom. — „Moram vendar pogledati, kaj je“ — reče Vasili, ogerne razcapani plajšč, klobuk na oči namakne, in primši v roke železno bavto — zapusti kočuro.

Bilo je okoli treh zjutrej.

Noč je bila še vedno tamna, pa vendar ne tako kakor poprej, al vihar je divjal še grozovitnejše od sinoč; černe pečine obrežja, na ktere so grozovitno udarjali peneči valovi, razsvetljevani od neprestano švigajočega bliska, so dajale strašen pogled.

Na najnevarnišem kamnitem grebenu podgorja je slesnela velika barka. Kolikor se je moglo spoznati, je bila že razbita, in krič mornarjev je bil znamenje, da kličejo v smertni nevarnosti na pomoč.

Ojstro nategne zdaj Vasili ušesa, in v glasovih mornarjev spozna turške glase. Divjega posmeha skoči k svoji svetilnici — vpihne luč — in čaka kaj bo, v tamini.

Za kake pol ure zasliši se sopet serce presunljiv krič, ki je naznjal, da barka je omagala v boji z divjimi valovi ter razpadla na kosce in žugala potopiti se. Strašna tihota nastane. Le kakšnikrat prinese veter klic s smertjo rinajočih nesrečnikov, ki so se napenjaje zadnje moči borili s serditimi valovi, dokler poslednjič malo za malom vse žalostno ne omolkne. Merzel veter zažvižga utonjenim strašno mertvaško pesem!

* * *

Solnce je ravno obsijalo s prvimi žarki skalnati otok, ko stopi Vasili iz svoje kočure, in se podá doli k obrežju morja. Med mnogimi stvarmi, ktere je morje na suho verglo, ugleda tudi mertvo truplo, ležeče na pesku kraj morja.

Poln maševavstva skoči k mertvem truplu, in zgrabivši ga za lase, vzdigne glavo, — al nehoté ostermi, ko vidi mertvaško lice okoli dvajset let starega mladenca.

„Nesrečni mladenec!“ — reče starec — tvoje starosti mogel bi zdaj tudi moj Ivan biti!“ — In namesto da bi ga bila misel ta utolažila, ga še le huje razkači, toraj telebi s svojo železno bavto merliča, in z zobmi škripaje odide. Komaj stori nekoliko stopinj, sliši merliča globoko zdihniti, in ko se oberne, ga vidi, da se giblje.

„Ni še mertev“ — zavpije starec. — „Katarinica! Katarinica! urno doli pridi!“ Neko neizrekljivo čutilo je bilo navdalo serce starca in s prihitijočo Katarinico odnese mladenca v kočuro. „Mili Bog, bodi zahvaljen!“ — zdihne s solznim očesom Katarinica proti nebu — „zdaj vendar vidim, da moj oče ne iščejo smerti bližnjega, — koj danes bom môgla Nikolaju za resnično povedati, da luč naša ni to, kar ljudje mislijo.“ —

Mladenec nekoliko časa poleg ognjiščal ežeč se zopet zavé.